

COLLEGE BESLUIT

Collegebesluit houdende de bekrachtiging van verordening nr. 15-06 houdende het ondersteunen van sociaal-cultureel werk en praktijken

De Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie heeft aangenomen en wij, het College, bekrachtigen hetgeen volgt.

I. MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Algemene toelichting

Deze verordening is een noodzakelijke vernieuwing en samenvoeging van de twee bestaande verordeningen, met name de verordening nr. 02-004 van 29 november 2012 houdende de erkenning en de subsidiëring van sociaal-culturele verenigingen en de verordening nr. 91-06 van 20 september 1991 houdende het verlenen van toelagen voor sociaal-culturele projecten.

Tot nu was ook de regelgeving van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) quasi exclusief gericht op het georganiseerde sociaal-cultureel werk. Bijgevolg biedt het onvoldoende kader aan de groeiende diversiteit van sociaal-culturele praktijken die zich vooral in grootsteden manifesteert.

Als vrije tijd bij uitstek de sfeer is waarin het sociale leven en culturele identiteit en uitwisseling tot stand kunnen komen, dan is vrije tijd geen leuke bijzaak maar een sociaal grondrecht¹. Niet alleen opereren sociaal-culturele praktijken hoofdzakelijk in de vrije tijd, ze geven er ook ongedwongen een meerwaarde aan. De hoekstenen van sociaal-culturele praktijken - ontmoeting, ontspanning en ontplooiing - leiden immers tot betekenisgeving, integratie in, participatie aan, inrichting van en richtinggeving aan het samenleven in een democratische, solidaire en duurzame samenleving met respect voor het anders zijn². Alleen daarvoor verdienen sociaal-culturele praktijken alle steun.

Maar sociaal-culturele praktijken zijn ook en bij uitstek dynamisch met een uitgesproken laboratoriumfunctie. Sociaal-culturele organisaties willen expliciet wegen op de maatschappelijke agenda. Ze dagen bestaande systemen en spelregels uit en geven vorm aan mogelijke alternatieven. Het 'emanciperen, participeren en maatschappelijk innoveren' zijn dus evenzeer basiselementen van sociaal-culturele praktijken.

Een beleid dat uitgaat van de intrinsieke waarde van sociaal-culturele praktijken, waardeert de hoekstenen er van, geeft vertrouwen aan de sector en laat ruimte voor experiment. Daar tegenover wordt van de sector verwacht dat die een afspiegeling van de samenleving is en dus open staat voor alle bewoners van de stad.

Dat impliceert niet alleen de aanwezigheid in, maar ook een daadwerkelijke participatie aan de alledaagse leefwereld van stadsbewoners. Inclusief actief Brusselaars uitnodigen om via

¹ HORTULANUS R.P. & MACHIELSE J.E.M. Ontmoeting, ontspanning en ontplooiing – het sociaal debat deel 8, 2002.

² COCKX F. & BASTIAENSEN H. De betekenis van sociaal-culturele praktijken. Resultaten van een belevingsonderzoek bij participanten in het sociaal-cultureel volwassenenwerk. 2010.

ontmoeting, ontspanning of ontplooiing hun persoonlijke competenties te versterken, eventuele sociale kwetsbaarheid te verlichten of hun onderlinge verhoudingen te verbeteren.

De verordening heeft tot doel sociaal-cultureel werk en praktijken performanter te maken, nieuwe werkvormen te stimuleren en te ondersteunen en de actoren te verbinden in een netwerk dat toegankelijker, dichter en meer verspreid is over de stad. Het ondersteuningskader van de VGC moet dermate ruim zijn dat zowel het meer georganiseerde sociaal-cultureel werk als het brede palet aan sociaal-culturele praktijken erin gevat worden.

Deze verordening heeft de ambitie om een kaderverordening te zijn die zowel de ondersteuning van sociaal-cultureel werk en sociaal-culturele praktijken – inclusief amateurkunsten – omvat, linken legt met de rol van de gemeenschapscentra als sociaal-culturele actoren en kadert waarom en met welke organisaties overeenkomsten worden afgesloten. De verordening bevat geen details of praktische richtlijnen. De regels voor de concrete toepassing van de kaderverordening worden door het College – via uitvoeringsbesluiten – uitgevaardigd.

Een nieuwe kaderverordening hoeft niet te betekenen dat alle oude vormen en gedachten per definitie sneuvelen. Omdat de waarde van sociaal-cultureel werk buiten kijf staat en een zekere continuïteit van beleid wenselijk is, worden bepaalde principes uit de huidige verordeningen overgenomen door de kaderverordening. Nodige bijstellingen kunnen op korte termijn worden gerealiseerd door het aanpassen van de uitvoeringsbesluiten.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Het artikel in de Grondwet, waarnaar verwezen wordt in §1, bepaalt dat de VGC in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor haar gemeenschap onder meer bevoegd is inzake culturele aangelegenheden.

Artikel 2.

Over de definitie van sociaal-cultureel werk zijn boeken vol geschreven. Bovendien wijzigen definities snel. Daarom wordt er geopteerd om in deze raamtekst maar een beperkt aantal omschrijvingen te geven, vooral om de leesbaarheid te bevorderen. De doelstelling van deze verordening blijft primeren wanneer een bepaling op een beperkende manier geïnterpreteerd dreigt te worden of wanneer de betekenis ervan evolueert.

De definities van sociaal-culturele praktijken en sociaal-cultureel werk komen uit het handboek sociaal-cultureel werk voor volwassenen³, een standaardwerk uitgebracht in opdracht van Socius, het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Het gaat om een veelkleurig palet van organisaties: verenigingen, bewegingen, vormingsinstellingen, volkshogescholen,... Ook amateurkunsten behoren zonder enige twijfel tot sociaal-cultureel werk. Alle richten zich minimaal en in wisselende mate op de vier sociaal-culturele kernfuncties:

- een gemeenschapsvormende functie: het ontwikkelen of in stand houden van netwerken en het sociaal weefsel;
- een educatieve functie: het creëren van leer-, werk- en ontmoetingsplaatsen in functie van empowerment van mensen, eerder in de sfeer van levensbreed leren dan schools of arbeidsgericht leren;

³ DE BLENDE H. & DHONT F. Sociaal-culturele praktijken. In LAROCK Y., VANWING T., e.a. Spoor zoeken. Handboek sociaal-cultureel werk met volwassenen, 2005.

- een culturele functie: het creëren van, deelnemen aan, genieten van, bewaren en reproduceren van cultuur en kunst;
- een maatschappelijke activeringsfunctie: het aanzetten tot actief, verantwoord burgerschap in functie van de uitbouw van een cultureel diverse, democratische en duurzame maatschappij.

Eigen aan de sociaal-culturele benadering is dat de deelnemer niet enkel participant maar ook vormgever is.

Sociaal-culturele praktijken kunnen zich vertalen in projecten.

Hoewel nergens expliciet vermeld, regelt deze verordening enkel de ondersteuning van sociaal-cultureel volwassenenwerk. Sociaal-cultureel jeugdwerk wordt immers via andere regelgeving ondersteund.

Artikel 3.

Deze verordening wil sociaal-culturele praktijken aanmoedigen en ondersteunen. Onder meer door het erkennen en subsidiëren van sociaal-cultureel werk.

Artikel 4.

De bevoegdheden van de VGC zijn afgebakend. Deze beperkingen zijn vrij uniek en niet voor iedereen even duidelijk. In dit algemeen kader past het om hierover de nodige richtlijnen mee te geven. De indicaties zijn in positieve zin geformuleerd om een sfeer van uitsluiting te voorkomen. Een omkering in negatieve zin maakt deze elementen duidelijker.

1° Een initiatief dat geen Nederlands gebruikt, behoort niet tot de VGC-bevoegdheden. Het gebruik van andere talen wordt niet uitgesloten. De visietekst 'Taalbeleid in VGC-initiatieven en initiatieven die door de VGC ondersteund worden' (goedgekeurd op het College van 25 november 2010) wordt ter ondersteuning gebruikt. Zowel de communicatie met de VGC als met het publiek wordt bedoeld: dus ook tijdens de activiteiten.

2° en 3° Initiatieven waarvan op geen enkele wijze een verband met het grondgebied of de gebruikers ervan kan aangetoond worden, behoren niet tot de VGC-bevoegdheden. Louter plaats vinden in het Brussels hoofdstedelijk gewest volstaat dus niet. De bedoelde initiatieven worden in de eerste plaats opgezet voor – en liefst ook door - Brusselaars.

Paragraaf 2 stelt dat de toepassing van deze verordening wordt mogelijk gemaakt door een formele verzameling van gegevens in een voorgeschreven vorm.

Artikel 5.

Het sociaal-cultureel veld is breed en bestaat uit een variëteit aan actoren en praktijken, gaande van (meer informele) grassroots initiatieven en projecten over stedelijke netwerken tot (meer geformaliseerde) sociaal-culturele verenigingen. Deze variëteit aan actoren en initiatieven opereert op verschillende schalen (van buurt- en wijkgericht tot gewestelijk niveau), neemt verschillende vormen aan (feitelijke vereniging, vzw, actie of beweging,...) en kan categoriaal, thematisch of territoriaal actief zijn. In de praktijk zijn de afbakeningen niet zo strikt.

De vorige verordening was exclusief geënt op de meer geformaliseerde sociaal-culturele organisaties. In §2, 2° wordt deze grens bewust opgeheven. Het is uitdrukkelijk de bedoeling om een kader te scheppen waarbinnen minder geformaliseerde initiatieven kunnen bloeien en eventueel, maar zeker niet noodzakelijk, structureel verankerd worden. De sociaal-culturele kernfuncties, en dan meer bepaald de gemeenschapsvormende functie, sluit evenwel uit dat individuen op basis van deze verordening voor ondersteuning in aanmerking komen.

Artikel 6.

De in het organiek reglement op de toekenning en de controle op de aanwending van subsidies voorziene subsidievormen zijn een werkingssubsidie, een projectsubsidie, een enveloppesubsidie en een investeringssubsidie.

Artikel 7.

Deze nieuwe verordening omvat ruim alle bepalingen die in de verordening nr. 02-004 van 29 november 2012 houdende de erkenning en de subsidiëring van sociaal-culturele verenigingen en de verordening nr. 91-06 van 20 september 1991 houdende het verlenen van toelagen voor sociaal-culturele projecten zijn opgenomen. Er gaan geen subsidiemogelijkheden verloren door deze oude verordeningen te vervangen. De uitvoeringsbesluiten die de subsidieverdeling regelen moeten echter van kracht blijven om de continuïteit van het sociaal-cultureel werk te bewaren. Niet alle uitvoeringsbesluiten zullen gelijktijdig aangepast kunnen worden. Deze actualisering zal het subsidiestelsel harmonieuzer en overzichtelijker maken.

Artikel 8.

Het College kan, voor de uitvoerende maatregelen vermeld in artikel 3, 5, 6 en 8, delegatie verlenen aan het bevoegde collegelid.

II. VERORDENING

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Artikel 1. - Bevoegdheid

§1. Deze verordening regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 166, § 3, 1° van de gecoördineerde grondwet.

§ 2. Deze verordening schept een kader voor de ondersteuning van sociaal-cultureel werk en sociaal-culturele praktijken.

§3. Het in deze verordening bedoelde sociaal-cultureel werk en sociaal-culturele praktijken onderschrijven de principes en de regels van de democratie en van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens en passen ze toe in hun werking.

Artikel 2. - Begrippen

In deze verordening wordt bedoeld met:

1° sociaal-culturele praktijken: praktijken die zich ontwikkelen in het doelgericht handelen of interageren van mensen met hun omgeving, ingebed in een maatschappelijke en culturele context. Het zijn processen van vormgeving en vernieuwing van individu en maatschappij die leiden tot betekenisgeving, integratie, participatie, inrichting en richtinggeving aan het samenleven en aan een democratische en duurzame samenleving met respect voor het anders-zijn.

2° sociaal-cultureel werk: sociaal-culturele praktijken die een mate van formalisering, overheidsregulering tot zelfs professionalisering vertonen zoals in het verenigingsleven.

Artikel 3. - Doelstellingen

Deze verordening heeft tot doel sociaal-culturele praktijken te stimuleren en te ondersteunen.

Binnen de bepalingen van deze verordening en van de bijhorende uitvoeringsbesluiten en binnen de perken van de begroting erkent en ondersteunt het College hiertoe sociaal-cultureel werk.

Hoofdstuk II - Erkenning

Artikel 4. - Voorwaarden

§1. Het College erkent sociaal-cultureel werk binnen haar bevoegdheden.

Elementen zijn:

1° in alle communicatie, inclusief tijdens de activiteiten, wordt het Nederlands gebruikt;

2° de activiteiten richten zich naar een in hoofdzaak Brussels publiek;

3° de activiteiten vinden voornamelijk plaats in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

§ 2. Om in aanmerking te komen moet een aanvraag worden ingediend bij de administratie van het College.

Hoofdstuk III - Ondersteuning

Artikel 5. - Algemeen

§1. Het College ondersteunt sociaal-culturele praktijken en sociaal-cultureel werk die aan de voorwaarden omschreven in artikel 4 voldoen.

§ 2. Voor ondersteuning komen in aanmerking:

1° het lokaal en regionaal sociaal-cultureel werk;

2° andere organisaties, inclusief informele groeperingen, voor zover zij zich richten op de sociaal-culturele kernfuncties.

Artikel 6. - Subsidiëring

Het College kan subsidies verstrekken aan sociaal-culturele praktijken en erkend sociaal-cultureel werk conform het organiek reglement op de toekenning en de controle op de aanwending van subsidies, vastgelegd bij collegebesluit nr. 20122013-0515 van 25 april 2013.

Hoofdstuk IV - Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 7. - Algemeen

§1. De verordening nr. 91/06 van 20 september 1991 houdende het verlenen van toelagen voor sociaal-culturele projecten wordt opgeheven.

§2. De verordening nr. 12-004 van 29 november 2012 houdende de erkenning en de subsidiëring van sociaal-culturele verenigingen wordt opgeheven.

§3. De subsidieregels vervat in onderstaande uitvoeringsbesluiten blijven van kracht zolang ze niet door actuele reglementen zijn vervangen:

1° Collegebesluit nr. 97/151 van 23 mei 1997 houdende de uitvoering van de verordening nr. 91/06 houdende het verlenen van toelagen voor sociaal-culturele projecten;

2° Collegebesluit nr. 20122013-0166 van 29 november 2012, gewijzigd bij collegebesluit nr. 20142015-0139 van 20 november 2014 houdende de uitvoering van de verordening nr. 12-004 houdende de erkenning en de subsidiëring van sociaal-culturele verenigingen

Artikel 8. - Uitvoering

Het College bepaalt de nadere regels ter uitvoering van deze verordening.

Artikel 9. - Bekendmaking

Deze verordening wordt in het Belgisch Staatsblad bekend gemaakt

Artikel 10. - Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking 10 dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Deze verordening wordt in het Belgisch Staatsblad bekend gemaakt.

De collegeleden,

Bianca DEBAETS

Pascal SMET

Guy VANHENGEL